

Avalent>Kohtuasja algatamine>Kus ja kuidas?>Kulud

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [de](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Swipe to change

saksa keel

Kulud

Saksamaa

Sellel lehel on esitatud teave menetluskulude kohta Saksamaal.

Perekonnaõigus – lahutus

Perekonnaõigus – laste hooldusõigus

Perekonnaõigus – ülalpidamine

Äriõigus – lepingud

Äriõigus – vastutus

Õigusvaldkonna ametikohtade tasustamist reguleeriv õigusraamistik

Advokaadid

Saksamaal ei tehta vahet juristidel, õigusnõustajatel, vandeadvokaatidel ja advokaatidel. Kasutusel on üks ametinimetus: advokaat (*Rechtsanwalt*). Saksamaal võetakse advokaadi teenuste eest tasu kas vastavalt advokaatide tasustamise seadusele (*Rechtsanwaltsvergütungsgesetz, RVG*) või tasukokkulepete alusel. Põhimõtteliselt on tasukokkulepped alati seadusest tulenevate tasude võimalikud alternatiivid. Siiski tuleb kinni pidada föderaalse advokatuuri määruse (*Bundesrechtsanwaltsordnung, BRAO*) paragrahvist 49b ning advokaatide tasustamise seaduse paragrahvidest 3a–4b. Kui advokaat esindab klienti kohtus, ei tohi kokku lepitud tasud olla õigusaktides sätestatust väiksemad. Alati võib kokku leppida õigusaktides sätestatust suurema tasu. Advokaatide tasustamise seadusele lisatud **tasusid käsitlevas tabelis** (advokaatide tasustamise seaduse 1. lisa) on nähtud ette kas **kindlasummalised tasud** või **tasuvahemikud**, mida kohaldatakse eri toimingute suhtes. Tasu suurus määratakse tavaliselt kindlaks **nõude suuruse alusel**. Nõude suurusele tuginevate tasude vahemikes sätestatakse makstav maksimaalne ja minimaalne tasu. Nõude suurusel põhinevad kehtivad tasude tasemed on sätestatud tasude tabelis (advokaatide tasustamise seaduse 2. lisa). Asjakohane tasu tuleb igal juhul määrata *ex aequo et bono* kindlaks ettenähtud vahemikust, võttes arvesse kõiki asjaolusid ning eelkõige töö ulatust ja raskusastet, kohtuasja tähtsust ning kliendi sissetulekut ja finantsolukorda. Kui advokaadile kaasneb konkreetne vastutus, võidakse ka seda tema tasude määramisel arvesse võtta. Seadusest tulenevate maksimaalse ja minimaalse määraga tasude vahemikke kohaldatakse mitmes konkreetsetes valdkonnas, peamiselt kriminaalasjade ja sotsiaalõiguse vallas.

Kohtutäituriid

Kohtutäituriid (*Gerichtsvollzieher*) võtavad üksnes **kohtutäituriite tasude seaduses** (*Gerichtsvollzieherkostengesetz, GvKostG*) sätestatud tasusid. Kohtutäituri iga eri toiminguga eest on ette nähtud **kindel tasu**.

Kindlaksmääratud kulud

Tsiiviilkohtumenetluse kindlaksmääratud kulud

Tsiiviilkohtumenetluse poolte kindlaksmääratud kulud

Kohus saab tavaliselt **kohtulõivu** vastavalt **nõude suurusele**. **Tsiiviilasjade** korral on see reguleeritud **kohtulõivude seaduse** (*Gerichtskostenengesetz, GKG*) ning **perekonnaasjade** korral **nõutavate kohtulõivude seadusega** (*Gesetz über Gerichtskosten in Familiensachen, FamGKG*). Lõivude määrad on sätestatud lõivude loendis (asjakohase seaduse 1. lisa). Nõude suurusel põhinevad tegelikud lõivude tasemed on sätestatud lõivude tabelis (asjakohase seaduse 2. lisa). Üldiste tsiiviilkohtumenetluste ja perekonnaasjade, eelkõige ülalpidamist käsitlevate asjade korral on kohtulõivu määr **3,0**. Abieluasjade korral on see **2,0** ning lapsevanema ja lapsega seotud kohtuasjade korral, mis hõlmavad hooldus- ja suhtlusõigust, on lõivu määr **0,5**. Menetluse väärtus määratakse kindlaks järgmiselt.

Abieluasjades määratakse menetluse väärtus kindlaks kohtu äranägemisel. Seejuures võetakse arvesse kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid ning eelkõige kohtuasja ulatust ja tähtsust ning abikaasade sissetulekut ja finantsolukorda. Sissetuleku arvutamisel võetakse aluseks mõlema abikaasa kolmekordne netosissetulek. Tavaliselt määrab kohus menetluse väärtuseks kolmekordse netosissetuleku.

Perekonnaasjades sõltub menetluse väärtus tavaliselt nõude suurusest. **Ülalpidamist käsitlevate asjade** korral võetakse arvesse tulevaste ühe aasta jooksul tehtavate elatismaksete suurust. Arvesse võetakse ka kuni nõude esitamiseni maksmata jäänud elatis.

Lapsevanema ja lapsega seotud kohtuasjade korral, mis hõlmavad hooldusõigust ja suhtlusõigust, on menetluse väärtus 3000 eurot.

Kui tasukokkulepet ei ole sõlmitud, siis võetakse **advokaadi poolt kohtus esindamise eest tasu, mis põhineb nõude suurusel**. Nõude suurus vastab tavaliselt menetluse väärtusele, mida kasutati selleks, et määrata kindlaks kohtulõivude suurus. Advokaatide tasustamise seaduses on täpselt kindlaks määratud, millise menetluse korral milliseid lõive milliste määradega kohaldatakse. Nõude suurusel põhinevad lõivud on sätestatud advokaatide tasustamise seaduse 2. lisas. Esimese astme kohtus aset leidvas tsiiviilkohtumenetluses saab advokaat tavaliselt **kohtulõivu** määraga **1,3** ning **kohtuliku arutamise lõivu** määraga **1,2**. Kui advokaat aitab saavutada poolte vahel **kokkuleppe**, saab ta osutatud teenuste eest **kokkuleppe eritasu**, mille määr on esimeses astmes **1,0**.

Tsiiviilkohtumenetluse etapp, kus tuleb tasuda kindlaksmääratud kulud

Üldiste tsiiviil-, ülalpidamis- ja abieluasjade korral tuleb kohtulõivud tasuda kohe, kui **esitatakse hagi või hagiavaldus**. **Perekonnaasjade** korral tuleb need tasuda menetluse **lõpus**. Advokaadi tasu makstakse osutatud teenuste eest nõustamise lõpus, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Advokaadil on siiski seadusjärgne õigus saada ettemaksu.

Kriminaalmenetluse kindlaksmääratud kulud

Kriminaalmenetluse kindlaksmääratud kulud

Kriminaalasjades nõutakse kohtulõivu alles siis, kui on langetatud lõplik **otsus**. Lõivu suurus määratakse kindlaks kohaldatava karistuse alusel ning esimeses astmes jääb see vahemikku **140–1000** eurot. Advokaadil, kellega ei ole tasu kokku lepitud, on nii kaitsjana kui ka teiste huvitatud poolte esindajana õigus nõuda tasu vastavalt kindlaksmääratud raamistikule.

Kriminaalmenetluse etapp, kus tuleb tasuda kindlaksmääratud kulud

Kohtulõivud tuleb tasuda **pärast lõpliku otsuse** langetamist. Advokaadi tasu makstakse osutatud teenuste eest nõustamise lõppedes, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Advokaadil on siiski seadusjärgne õigus saada ettemaksu.

Konstitutsioonikohtu menetluste kindlaksmääratud kulud

Konstitutsioonikohtu menetluse poolte kindlaksmääratud kulud

Kui pahatahtlike hagide suhtes kohaldatavad tasud välja jätta, ei nõuta Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohtus (*Bundesverfassungsgericht*) arutatavate asjade korral kohtulõivu (Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohtu seaduse (*Bundesverfassungsgerichtsgesetz*) paragrahv 34). Kaitsja tuleb palgata ainult siis, kui kohtuistung toimub Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohtus (Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohtu seaduse paragrahv 22).

Konstitutsioonikohtu menetluse etapp, kus tuleb tasuda kindlaksmääratud kulud

Advokaadile makstakse tasu põhimõtteliselt **nõustamise lõpus**, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Advokaadil on siiski seadusjärgne õigus saada ettemaksu.

Õigusesindaja antav eelteave

Poolte õigused ja kohustused

Advokaat peab andma kliendile **terviklikku teavet ja nõu** ning pakkuma talle soovitud eesmärgi saavutamiseks välja kõige turvalisema ja ohutuma viisi.

Samuti peab osutama asjaga seotud **mis tahes riskidele**, et klient saaks teha teadliku otsuse. Esitatava teabe ulatus sõltub sellest, mida klient advokaadi arvates teadma peab. Advokaat peab **vastama kliendi küsimustele terviklikult ja ausalt**. Enne asja kohtusse jõudmist peab advokaat välja selgitama kohtuprotsessiga kaasnevad väljavaated ja riskid. See hõlmab nii kuluriske kui ka eduväljavaateid.

Advokaadil on **erikohustus anda teavet** teatavatel kindlatel juhtudel:

kui advokaadi tasud põhinevad **nõude suurusel**, peab ta juhtima sellele asjaolule tähelepanu enne, kui talle on antud volitused tegutseda (föderaalse advokatuurimääruse paragrahvi 49b lõige 5);

kui **sõlmitakse kokkulepe advokaadi tasu kohta**, peab advokaat juhtima tähelepanu asjaolule, et tasude hüvitamise korral hüvitatakse ainult seadusega ette nähtud tasud (advokaatide tasustamise seaduse paragrahvi 3a lõike 1 kolmas lause);

kui advokaat lepib kliendiga kokku, et talle makstakse **tulemusel põhinevat tasu**, peab advokaat juhtima kliendi tähelepanu asjaolule, et kokkulepe ei hõlma mis tahes muid tasusid, mida klient peab võib-olla maksma (advokaatide tasustamise seaduse paragrahvi 4a lõike 3 teine lause);

enne lepingu sõlmimist kliendi esindamiseks **töökohtu** menetluses peab advokaat juhtima kliendi tähelepanu asjaolule, et advokaadi tasud ei kuulu tagastamisele (töökohtute seaduse (*Arbeitsgerichtsgesetz*) paragrahvi 12a lõike 1 teine lause).

Kulude kindlaksmääramise õiguslik alus

Kust leida teavet kulude kindlaksmääramise õigusliku aluse kohta Saksamaal?

Kuludega seotud õigusaktide tekstid on kättesaadavad raamatupoodides või on nende viimane versioon tasuta kättesaadav veebis.

Millistes keeltes on võimalik leida teavet kulude kindlaksmääramise õigusliku aluse kohta Saksamaal?

Teave on esitatud saksa keeles.

Kust leida lisateavet kulude kohta?

Veebis kättesaadav teave kulude kohta

Õigusaktide viimaste versioonidega saab tutvuda Saksamaa Liitvabariigi justiits- ja tarbijakaitseministeeriumi (*Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*) veebisaidil. Mitmesuguseid õigusakte kulude kohta saab alla laadida, kui sisestada asjakohane lühend (GKG, FamGKG, GvKostG ja RVG).

Kust leida teavet eri menetluste keskmise kestuse kohta?

Saksamaa Liitvabariigi statistikaamet (*Statistisches Bundesamt*) koostab **igal aastal statistikatrükised** õigusemõistmise kohta. **10. seeria alamseeria 2.1** sisaldab näiteks andmeid **tsiviilkohtumenetluste kestuse kohta kogu Saksamaal**, kusjuures eraldi on välja toodud andmed iga *liidumaa* ja liidumaa kõrgeima üldkohtu (*Oberlandesgericht*) piirkonna järgi. Eraldi on esitatud andmed ühelt poolt esimese astme kohtute (*Amtsgerichte*) ja esimese astme kohtute või apellatsioonikohtute (*Landgerichte*) ning teiselt poolt liidumaade kõrgeimate üldkohtute kohta, samuti esimese ja teise astme kohtumenetluste kohta.

Väljaanded ei sisalda statistikat eri liiki asjade menetlemiseks kulunud aja kohta.

Kust leida teavet konkreetse menetluse keskmiste kogukulude kohta?

Võimalik on hankida raamatuid, mis sisaldavad andmeid **tsiviilkohtumenetluste keskmise kuluriski** kohta.

Käibemaks

Kust leida teavet käibemaksu kohta? Millised on kohaldatavad määrad?

Kohtud ja kohtutäiturid ei ole käibemaksukohustuslased. Advokaatide suhtes kohaldatakse käibemaksumäära 19%. See tuleb tasuda eraldi ega sisaldu advokaadi tasudes.

Tasuta õigusabi

Kohaldatav sissetulekukünnis tsiviilasjades

Tasuta õigusabi antakse igale isikule, kes isiklike asjaolude ja rahalise olukorra tõttu ei suuda tasuda menetluskulusid või suudab need tasuda vaid osaliselt või osamaksetena. Hagi esitamise või selle kaitsmise eeldatavad tulemused peavad olema mõistlikult edukad ja kohtuasi ei tohi olla pahatahtlik. Pooled peavad siiski kasutama oma vahendeid ulatuses, mida võib neilt eeldada. Sissetuleku suurusest sõltuvalt võib õigusabi anda täistoetusena **ilma tagasimaksekohustuseta** või koos kohustusega **maksta see tagasi osamaksete kaupa**. Saksamaa Liitvabariigi justiits- ja tarbijakaitseministeerium on koostanud teabematerjali pealkirjaga „Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe“ (Juriidiline nõustamine ja õigusabi), milles on antud vastused kõige sagedamini esitatud küsimustele ja esitatud näiteid.

Kriminaalmenetluses süüdistatava suhtes kohaldatav sissetulekupiirang

Kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate suhtes sissetulekupiirangut **ei kohaldata**. Õigusabi andmist reguleeritakse teiste kriteeriumide alusel.

Kriminaalmenetluses ohvri suhtes kohaldatav sissetulekupiirang

Õigusabi andmine sõltub **sissetulekupiirangutest**. Need on paindlikud ning määratakse kindlaks kohtuasja eeldatavate kulude ning kuriteoohvri sotsiaalse olukorra (ülalpidamiskohustused, eluasemekulud) alusel. Õigusabi võib anda ka tingimusel, et see **osamaksetena tagasi makstakse**.

Kuriteoohvrile õigusabi andmisega seotud muud tingimused

Teatavate raskete kuritegude ohvrid võivad taotleda, et neile määrataks tasuta õigusnõustaja, olenemata nende finantsolukorrast.

Süüdistatavale õigusabi andmisega seotud muud tingimused

Kahtlustatavatele/süüdistatavatele antava õigusabi (kohtu määratud nõustaja määramine) suhtes kohaldatakse õiguslikke **tingimusi**, mitte sissetulekupiiranguid. Need on peamiselt seotud rikkumise raskusastmega, teatavate õiguslike tagajärgede ohuga (nt kutsealal tegutsemise keelu või psühhiaatria- või neuroloogiahaiglasse määramisega) ning sellega, kas süüdistatav on eelvangistuses või on ta vahi alla võetud kaitsval eesmärgil, või kas varasem kaitsja on asjast kõrvaldatud, samuti faktilise või õigusliku olukorra keerukusega või sellega, et süüdistatav ei suuda end ise kaitsta.

Kuludeta kohtumenetlused

Sotsiaalkohtute seaduse (*Sozialgerichtsgesetz*, SGG) paragrahvi 183 kohaselt ei kaasne sellistes kohtutes arutatavate menetlustega kulusid neile **isikutele, kellel on õigus saada hüvitist** (st kindlustatud isikud, toetusi saavad isikud, sh need, kes saavad toitjakaotushüvitisi, ning puudega isikud ja nende järglased, tingimusel et nad osalevad kohtumenetlustes hageja või kostjana seoses oma olukorraga). Hagejad ja kostjad, kes ei kuulu sotsiaalkohtute seaduse paragrahvis 183 viidatud kategooriatesse, peavad maksma **kindlasummalise tasu** vastavalt **sotsiaalkohtute seaduse paragrahvile 184 (150 eurot** sotsiaalkohtute menetluste eest, **225 eurot** liidumaa kõrgeimate sotsiaalkohtute (*Landessozialgerichte*) menetluste eest ning **300 eurot** Saksamaa Liitvabariigi kõrgeima sotsiaalkohtu (*Bundessozialgericht*) menetluste eest). **Sotsiaalkohtute seaduse paragrahvis 197a** on nendest erieeskirjadest ette nähtud erand, mille kohaselt kohaldatakse kohtulõivude seaduse alusel tavapäraselt tasumisele kuuluvaid lõive ka sotsiaalkohtute menetluste suhtes, kui kohtuasja hageja ega kostja ei kuulu **sotsiaalkohtute seaduse paragrahvis 183 nimetatud isikute hulka**.

Kriminaalmenetlustes kohaldatakse järgmist korda: kui süüdistatav on õigeks mõistetud või asi kohtusse ei jõua või menetlus süüdistatava suhtes lõpetatakse, katab kulud (riigi kulud) ja süüdistatava kantud hädavajalikud kulud põhimõtteliselt riik.

Millal peab kaotanud pool tasuma võitnud poole kulud?

Kaotanud pool peab tasuma teise poole need kulud, mis olid vajalikud kohtuvaidluse nõuetekohaseks läbiviimiseks, see tähendab **võitnud poole advokaadi seadusjärgsed tasud** ning võitnud poole **reisikulud**, sealhulgas kohtusse ilmumise tingitud **sissetuleku kaotuse**.

Eksperдите tasud

Kohtu kaasatud eksperdid saavad **tunnitasu**. Tasu on kehtestatud kohtutöötajate tasustamise ja neile hüvitiste maksmise seadusega (*Justizvergütungs- und -entschädigungsgesetz*, JVEG) ning selle tasuvad kohtumenetluse pooled.

Kui pool on kaasanud eksperdi **eraviisiliselt kohtuvaidluse** ettevalmistamiseks, siis selle eksperdi kulud **ei moodusta nende menetluskulude osa**, mille hüvitamine kohtuotsusega kindlaks määratakse. Nende kulude hüvitamist tuleb seepärast **taotleda eraldi**. Kui pool on kaasanud eksperdi, et saada kohtuvaidluse jooksul nõu, sõltub hüvitamine selle eksperdi kaasamise vajalikkusest kõnealuse juhtumi raames. Ekspertidele, kelle on ütluste andmiseks kaasanud kohus, maksab kaotanud pool, või kui pooled on menetluse vaid osaliselt võitnud, maksavad mõlemad pooled oma osa kuludest, tuginedes sellele, millises ulatuses nad on võitnud või kaotanud.

Tõlkijate ja tõlkide tasud

Kohtu kaasatud tõlgid ja tõlkijad saavad tasu, mis on samuti kehtestatud kohtutöötajate tasustamise ja neile hüvitiste maksmise seadusega, ning selle maksavad kohtumenetluse pooled. Tõlkidele makstakse tasu **tunnimäära** alusel; tõlkijad saavad tasu **rea kohta**.

Kriminaalmenetlustes tasub süüdistatavale või huvitatud pooltele osutatud suulise või kirjaliku tõlke teenusega kaasnevad tasud riik, tingimusel et need tõlked on vajalikud kaitseks või menetlusõiguste kasutamiseks.

- Lingid**
- [Saksamaa Liitvabariigi justiits- ja tarbijakaitseministeerium](#)
 - [Saksamaa advokaatide ühenduse lepitajate meeskond](#)
 - [Föderaalne perelepituse ühendus](#)
 - [Föderaalne lepitusühendus](#)
 - [Föderaalne majandus- ja tööküsimusi käsitlev lepitusühendus](#)
 - [Lepituskeskus \(CfM\)](#)
 - [Erapanganduse ombudsman](#)
 - [Avalik-õigusliku panganduse ombudsman](#)
 - [Deutsche Bundesbanki lepitusnõukogu](#)
 - [Saksamaa ühistulise panganduse grupi ombudsman](#)
 - [Elamuhoiupankade ombudsman](#)
 - [Piirkondlike elamuhoiupankade ombudsman](#)
 - [Saksamaa Arstide Liidu nõuandekomiteed ja lepitusnõukogud](#)
 - [Liikuvusküsimuste lepitusnõukogu](#)
 - [Turismi lepitusnõukogu](#)
 - [Nordrhein-Westfaleni kohaliku transpordi küsimuste lepitusnõukogu](#)
 - [Tervise- ja hoolekandekindlustuse ombudsman](#)
 - [Saksamaa matusekorraldajate föderalse assotsiatsiooni lepitusnõukogu](#)
 - [Föderalse võrgustike ameti lepitusnõukogu](#)
 - [Saksamaa kinnisvaraassotsiatsiooni kinnisvara ombudsman](#)
 - [Kaubandus- ja tööstuskodade lepitusnõukogud](#)
 - [Tasude ja hankeõiguse lepitusnõukogu](#)
 - [Saksamaa autotööstuse keskkliit](#)
 - [Õigusaktide viimased versioonid](#)
 - [Seotud dokumendid](#)

Saksamaa riigiaruanne kulude läbipaistvust käsitleva uuringu kohta (565 Kb)

Viimati uuendatud: 06/09/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Case Study 1 – Family law – Divorce – Germany

In this case study on family law (divorce), Member States were asked to advise the party filing for divorce on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a couple gets married. Later they separate and agree to a divorce.

Case B – Transnational situation: Two nationals from Member State A marry in Member State A. After the wedding, the couple move to another Member State (Member State B) where they establish their residence. Shortly thereafter, the couple separates, with the wife returning to Member State A and the husband remaining in Member State B. The couple agrees to a divorce. Shortly after her return to Member State A, the wife files for a divorce before the courts of Member State B.

Costs in Germany

Costs for court and appeals

	Court	Appeals
Case study		

	Initial court fees	Initial court fees
Case A	Depends on income and assets.	Depends on income and assets.
Case B	Depends on income and assets.	Depends on income and assets.

Costs for lawyers

Case study	Lawyer
	Average costs
Case A	Depends on income and assets.
Case B	Depends on income and assets.

Costs for witness compensation and pledge or security

Case study	Witness compensation	Pledge or security
	Are witnesses compensated?	Does this exist and when and how is it used?
Case A	Yes, but witnesses are not normally required.	No
Case B	Yes, but witnesses are not normally required.	No

Costs for legal aid and other reimbursement

Case study	Legal aid	Reimbursement		
	When and under which conditions is it applicable?	Can the winning party obtain reimbursement of litigation costs?	If reimbursement is not total what is percentage in general?	Are there instances when legal aid should be reimbursed to the legal aid organisation?
Case A	Depends on income and assets.	Yes	Half	If the person's income and financial circumstances improve and in the case of payment by instalments.
Case B				

Costs for translation and interpretation

Case study	Translation		Interpretation		Other costs specific to cross-border disputes?
	When and under which conditions is it necessary?	Approximate costs?	When and under which conditions is it necessary?	Approximate costs?	Description
Case A					
Case B	At the court's discretion.	Usually EUR 1.55 per 55 keystrokes, plus expenses and turnover tax.	At the court's discretion.	EUR 70 per hour, plus expenses and turnover tax.	Service of documents abroad.

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 2 – Family law – Custody of children – Germany

In this case study on family law (custody of children), Member States were asked to advise the suing party on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a couple have lived together unmarried for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. A court grants custody of the child to the mother and right of access to the father. The mother sues to limit the father's right of access.

Case B – Cross-border situation where you are a lawyer in Member State A: a couple have lived together unmarried in Member State B for a number of years. They have a child together but separate immediately after the birth of their child. A court in Member State B grants custody of the child to the mother and right of access to the father. The mother and child move to another Member State (Member State A) with the court's authorisation, while the father remains in Member State B. A few years later, the mother takes legal action in Member State A to change the father's right of access.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal or for alternative dispute resolution

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial costs of proceedings	Initial costs of proceedings
Case A	EUR 54.00	Appeal: EUR 108.00 Appeal on point of law: EUR 162.00
Case B	EUR 54.00	

Appeal: EUR 108.00
Appeal on point of law: EUR 162.00

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	No	First instance: EUR 622.00	At the court's discretion	EUR 100.00 per hour, plus expenses and VAT
Case B	No	First instance: EUR 622.00	At the court's discretion	EUR 100.00 per hour, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid	Reimbursement	
	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.
Case B	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?	
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description	Approximate cost
Case A						
Case B	At the court's discretion	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	At the court's discretion	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad	

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 3 – Family law – Maintenance – Germany

In this case study on family law (maintenance), Member States were asked to advise the suing party on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a couple have lived together unmarried for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. The court grants custody of the child to the mother. The only point of disagreement concerns the amount to be paid by the father to the mother for the child's maintenance and upbringing. The mother sues with respect to this.

Case B – Cross-border situation where you are a lawyer in Member State A: a couple have lived together unmarried in Member State B for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. A court in Member State B grants custody of the child to the mother. With the agreement of the father, the mother and the child move to live in another Member State (Member State A) where they take up their residence.

The only point of disagreement concerns the amount to be paid by the father to the mother for the child's maintenance and upbringing. The mother sues with respect to this in Member State A.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees

Case A	Depends on amount of maintenance claimed	Depends on amount of maintenance claimed
Case B	Depends on amount of maintenance claimed	Depends on amount of maintenance claimed

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Bailiff		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	Depends on amount of maintenance claimed	No	Depends on type of enforcement measure	At the court's discretion	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 100, plus expenses and VAT
Case B	Yes	Depends on amount of maintenance claimed	No	Depends on type of enforcement measure	At the court's discretion	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 100, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 17 per hour for earnings lost plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 17 per hour for earnings lost plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid	Reimbursement	
	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.
Case B	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?

	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
Case B	At the court's discretion	Generally EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	At the court's discretion	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 4 – Commercial law – Contracts – Germany

In these case studies on commercial law (contracts), Member States were asked to advise the seller on the costs of proceedings in the following situations:
Case A – National situation: a company delivers goods worth EUR 20 000. The seller is not paid because the buyer considers that the goods do not correspond to what was agreed.

The seller decides to sue for full payment.

Case B – Cross-border situation: a company based in Member State B delivers goods worth EUR 20 000 to a buyer in Member State A. The contract is written in the language of Member State B and falls under its jurisdiction. The buyer in Member State A refuses to pay because, in their opinion, the goods do not correspond to what was agreed. The seller decides to sue for full payment in Member State A on the basis of the contract entered into with the buyer.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	EUR 1 035.00	Appeal: EUR 1 380.00 Appeal on point of law: EUR 1 725.00
Case B	EUR 1 035.00	Appeal: EUR 1 380.00 EUR 1 725.00

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Bailiff		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	First instance: EUR 2 231	No	Depends on type of enforcement measure	No	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT
Case B	Yes	First instance: EUR 2 231	No		No	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid			Reimbursement		

	When and on what conditions can legal aid be awarded?	When is legal aid awarded in full?	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	What costs are not eligible for reimbursement?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	As a rule no legal aid is awarded to legal persons established outside the EU. General requirements: The party must be in a precarious financial situation (without income or assets), and the legal action must have reasonable prospects of success and must not appear to be vexatious.	If the disposable income of the party without income or assets does not exceed EUR 15 after deduction of certain basic allowances received by them or their family members and of housing and heating costs. Legal aid may also be granted in full in other cases, but must be reimbursed by instalments. The amount of the instalment depends on the disposable income.	1. On application (no lawyer required in order to apply) 2. Procedure still ongoing 3. See also column 1.	Yes, to the extent that they won	Costs not essential to their own legal action or defence	See column 2
Case B	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
Case B	In principle all written submissions to the court and all documentary evidence must be translated. The court may decide that the documents need not be translated if all the judges dealing with the case understand the language in question.	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	The language of the courts is German. It may be decided to dispense with interpretation if all those present have a good command of the foreign language in question.	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 5 – Commercial law – Liability – Germany

In this case study on commercial law (liability), Member States were asked to advise the customer on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a heating equipment manufacturer delivers a heating appliance to an installer. The installer sells the appliance to a customer and installs it in the customer's house. A fire breaks out shortly afterwards. Each of the parties (manufacturer, installer and end customer) is insured. The cause of the fire is disputed. Nobody wants to compensate the customer.

The customer decides to sue the heating equipment manufacturer, the installer and the insurance company for damages.

Case B – Cross-border situation: a heating equipment manufacturer in Member State B delivers a heating appliance to an installer in Member State C. The installer sells the appliance to a customer and installs it in the customer's house in Member State A. A fire breaks out shortly afterwards. Each of the parties (manufacturer, installer and end customer) is insured by an insurance company in their own Member State. The cause of the fire is disputed. Nobody wants to compensate the customer.

The customer decides to sue the heating equipment manufacturer, the installer and the insurance company in Member State A for damages in that Member State.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	Depends on level of damages claimed	Depends on level of damages claimed
Case B	Depends on level of damages claimed	Depends on level of damages claimed

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer	Bailiff	Expert

	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	Depends on amount of claim	No	Depends on type of enforcement measure	Not required by law – it is up to the court to decide whether an expert is necessary	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT
Case B	Yes	Depends on amount of claim	No	Depends on type of enforcement measure	See above	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid			Reimbursement		
	When and on what conditions can legal aid be awarded?	When is legal aid awarded in full?	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	What costs are not eligible for reimbursement?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above
Case B	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above

Costs of translation and interpretation

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
Case B	See case study 4 above	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	See case study 4 above	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.